

חג פסח

צו פיוס

החינוך המשותף לחילונים, דתיים ומסורתיים
גנים וכיתות יסוד

הגדת ברצלונה

קטלניה ספרד, 1340, אוסף המוזיאון הבריטי

ייעוץ: יהודית לקיצביץ', אסף הירשפלד, יעל ברגר, שרית זוסמן, שרית עזרא, מירב הנקין
עריכת תוכן: מיכל ברגמן
כתיבה: מירב הנקין, מיכל ברגמן

תוכן העניינים

5 עמ'	מידע לגננת ולמורה - ראש חודש ניסן ופסח
8 עמ'	ניסן ופסח בחינוך המשותף
9 עמ'	תכנון ומיקוד העבודה בגן ובכתות יסוד:
10 עמ'	חג הפסח - חג הילדים. ליל הסדר כמגרש משחקים ייחודי
11-12 עמ'	מחווין לעבודה בחינוך המשותף לאור עקרונות החינוך המשותף ועקרונות החינוך המשותף
13 עמ'	קישורים, שירים וסיפורים מומלצים
15 עמ'	טבלה ספירלית לעבודה בגן ובכיתות היסוד וטבלאות לפי שכבת גיל
20 עמ'	גן משותף - ראש חודש ניסן
21 עמ'	גן משותף - יציאת מצרים
22 עמ'	גן משותף - "והגדת לבנך"
23 עמ'	גן משותף - קערת הסדר
24 עמ'	גן משותף - נשאים ערים- גניבת האפיקומן
24 עמ'	גן משותף - עשר המכות
25 עמ'	גן משותף - נקיון בגן
25 עמ'	גן משותף - עריכת ליל הסדר בגן
26 עמ'	גן משותף - שירי החג
27 עמ'	גן קבוצת תפילה - סימני הסדר: 'קדש ורחץ'
28 עמ'	גן קבוצת מפגש - ביעור חמץ אישי
28 עמ'	גן קבוצת מפגש - יצירה: מצה-גאמי: אוריגאמי ממצה
29 עמ'	גן קבוצת מפגש - פעילות אביב: בעקבות 'ארבע העונות' של ויולדי
32 עמ'	כיתה א' משותף - ראש חודש ניסן
32 עמ'	כיתה א' משותף - פירוט פעילויות פסח
32 עמ'	כיתה א' משותף - יציאת מצרים
36 עמ'	כיתה א' משותף - ארבעת שמות החג
38 עמ'	כיתה א' משותף - "והגדת לבנך" ארבעת הבנים/ בנות
39 עמ'	כיתה א' משותף - מה נשתנה: שואלים שאלות
43 עמ'	כיתה א' קבוצת תפילה - חמץ ומצה, מכירת חמץ, ביעור חמץ, ו-'כשר לפסח'
45 עמ'	כיתה א' קבוצת תפילה - "הא לחמא עניא" חיי העבדים והחירות

- 48 **כיתה א' קבוצת מפגש** - תנ"ך ומנהיגות: משה ומרים. מנהיג חומל, מנהיגה עצמאית ויצירתית. עמ' 48
- 49 **כיתה א' קבוצת מפגש** - סיפור ישראלי וכישורי חיים ולמידה- למה לשאול שאלות? עמ' 49
- 52 **כיתה ב' משותף** - פירוט פעילויות פסח. עמ' 52
- 52 **כיתה ב' משותף** - יציאת מצרים. עמ' 52
- 54 **כיתה ב' משותף** - חד גדיא. עמ' 54
- 59 **כיתה ב' משותף** - שרים ביחד: תרבות יהודית ועברית בעקבות 'חד גדיא'. עמ' 59
- 61 **כיתה ב' משותף** - משה בתיבה: צף או שוקע? עמ' 61
- 69 **כיתה ב' משותף** - משחקי העשרה לליל הסדר. עמ' 69
- 70 **כיתה ב' קבוצת תפילה** - "הא לחמא עניא". עמ' 70
- 73 **כיתה ב' קבוצת תפילה** - דיני אכילת מצה. עמ' 73
- 77 **כיתה ב' קבוצת תפילה** - אחד מי יודע. עמ' 77
- 79 **כיתה ב' קבוצת מפגש** - אחד מי יודע. עמ' 79
- 80 **כיתה ב' קבוצת מפגש** - שיר ישראלי "ספירת מלאי" / יוסי בנאי. עמ' 80
- 81 **כיתה ב' קבוצת מפגש** - חידון טריוויה לפסח. עמ' 81

פעילויות משותפות לגילאים שונים:

- 82 **עמ' 82** חמץ ומצה, לחם עוני. עמ' 82
- 86 **עמ' 86** הגדה משלנו - יצירת הגדה אישית. עמ' 86
- 88 **עמ' 88** "בכל דור ודור" - הצעות ליצירה. עמ' 88
- 90 **עמ' 90** "והגדת לבנך" הורים וילדים משוחחים על פסח. עמ' 90
- 91 **עמ' 91** **נספח** - תמונת שולחן הסדר. עמ' 91
- 92 **עמ' 92** **נספח** - משחק כרטיסיות "אביב הגיע פסח בא- ליל סדר משפחתי". עמ' 92

אחד מי יודע

כיתה ב' - קבוצת תפילה:

בפעילות זו נרענן את זיכרון השיר אצל הילדים, שבוודאי כבר מכירים אותו. נשים דגש על המילים בארמית, ועל משמעות המושגים הנספריים.

הקדמה למורה: הרב עדין שטיינזלץ כתב בביאור להגדה: "נראה כי אחד הטעמים לקביעתו כאן הוא כדי לעורר את הנרדמים, ובפרט את הילדים הקטנים, בשיר חידה שהכול יודעים את תשובותיו, ויש בכך מעין מקבילה יפה ל'ארבע הקושיות' של תחילת הסדר". (מתוך "הגדה של פסח" עם פירוש הרב עדין שטיינזלץ, הוצ' כרטא)

עוד על הפיוט מתוך האתר הזמנה לפיוט: **אחד מי יודע**

פעילות:

- נחלק את הכיתה לשתי קבוצות "דם" ו-"צפרדע" (או כל מכה אחרת מעשר המכות, ניתן לחלק ליותר משתי קבוצות).
- לכל קבוצה נמנה נציג/ה המשיב על השאלות, לאחר שהתייעצו/ה עם הקבוצה.
- המורה שואלת, הנציג/ה צריכ/ה לצעוק את שם הקבוצה שלו (ולא את התשובה!), ואז רשות המענה לנציג/ה.
- אם התשובה נכונה, הקבוצה מקבלת אגוז מוזהב או פרס סמלי אחר.
- כמובן שיש לתת זמן התייעצות בקבוצה לפני מתן תשובה.

שאלות:

- מי הוא "אחד" בפיוט?
- השלימו: "שישה מי יודע - שישה" (סדרי משנה).
- מה זה "ירחי לידה"? (תשעת החודשים שבהם מתפתח העובר בבטן אמו).
- עד איזה מספר סופרים בפיוט "אחד מי יודע"? (13)
- מה פירוש המילה בארמית "שבתא"? (שבוע)
- מה פירוש המילה בארמית "דבריא"? (עשרת הדברות)
 - דרגת קושי נוספת - למנות את עשרת הדברות.
- מה פירוש המילה בארמית "מדיא"? (מידות)
 - דרגת קושי נוספת - למנות את המידות שאלוהים נדרש בהן: "וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא, ה' ה' אֵל רַחוּם וְרַחוּן אֶרֶץ אֲפִים וְרַב חֶסֶד וְאֱמֶת: נֶצַח חֶסֶד לְאֲלֹפִים נְשֵׂא עֲוֹן וְפָשַׁע וְחַטָּאָה, וְנִקְיָה לֹא יִנְקָה - פֶּקֶד עֲוֹן אָבוֹת עַל בְּנִים וְעַל בְּנֵי בְנִים עַל שְׁלֹשִׁים וְעַל רַבְעִים. [שמות, פרק ל"ה, פסוקים ו' ז']

פרט מתוך הפיוט "אחד מי יודע", הגדת קופנהאגן

אלטונה, המבורג, 1739

יצחק בן יהודה אברבנאל, אורי פייבש בן יצחק אייזק סגל

- מה פירוש המילה בארמית "כוכביא"? (אחד עשר הכוכבים שראה יוסף בחלומו) "נִיחָלַם עוֹד חָלוֹם אַחַר, וְנִסְפָּר אֶתֹּ לְאָחִיו; וַיֹּאמֶר, הִנֵּה חֲלֵמְתֵי חָלוֹם עוֹד, וְהִנֵּה הַשָּׁמֶשׁ וְהַיָּרֵחַ וְאַחַד עֶשְׂרֵי כּוֹכָבִים, מְשִׁתְּחִים לִי" (בראשית, פרק ל"ז, פסוק ט')
- מה פירוש המילה בארמית "שבטיא"? (שבטי ישראל)

◦ דרגת קושי נוספת- למנות את השבטים

*ניתן לצמצם במספר השאלות. להשתדל לא לרוץ קדימה עם הקצב שהתלמידים מכתבים במטרה לצבור נקודות, אלא להתעכב על הנושאים החשובים כגון מטרת השיר, וביאור ופירוט המושגים בארמית.

שלב שני:

- מסכמים נקודות עד עכשיו. הקבוצה המובילה מקבלת זכות ראשונים לשלב השני.
- נבחר מתנדב מהקבוצה המובילה. מתחיל לשיר "אחד מי יודע" מהזכרון. אם הוא נתקע (או התבלבל) מותר לבן קבוצתו שזוכר את ההמשך להמשיך אותו. מותר להתחלף עד שלוש פעמים.
- מרגע שמוצו כל אפשרויות החלפה, הרשות עוברת לקבוצה השנייה להתחיל מההתחלה "אחד מי יודע". גם לה יש שלוש אפשרויות החלפה.
- מנצחת הקבוצה שהצליחה להשלים את כל השיר מהזכרון.

שלב שלישי:

- זכות הראשונים לקבוצה שניצחה בשלב ב'.
- לשיר את אחד מי יודע מהסוף להתחלה.

דיון:

- מדוע שרים את השיר בחלקו השני של ליל הסדר?
- המציאו המשך לשיר למספר 14 אפשרי מהווי הכיתה ולא דווקא מושג ביהדות (ניתן להוסיף להגדה האישית את התוספת)
- חשבו - מדוע סופרים דווקא את הדברים האלו בליל הסדר? הרי אפשר לספור דברים אחרים, כגון: עונות השנה, אצבעות הידיים ועוד.
- מה המשותף לכל הפריטים שספרנו בפיוט?

אלו מושגים הקשורים לעם היהודי, ולקשר שלו עם אבותיו, המורשת שלו, וההיסטוריה שלו.

אנחנו לא סופרים סתם דברים בעולם, אלא בלילה המיוחד הזה- ליל הסדר, שבו אנו מצווים לספר ביציאת מצרים אנחנו מרחיבים את הסיפור ומגדילים אותו דרך הפיוט על ידי כך שאנו קושרים אותו לאבותינו ואמותינו, לשבטים לתורה ולכל מה שמחבר אותנו יחד זה לזה ולאלוהים- כי הוא מחולל הכל ובסוף הכל נקשר אליו, בדיוק כמו שבפיוט השורה שחוזרת הכי הרבה פעמים היא "אחד אלוהינו שבשמים ובארץ".

סיכום הפעילות :

אפשרות א' - מקרינים על הלוח את מילות הפיוט או סרטון של "**אחד מי יודע**" מתוך יוטוב, ושרים כולם יחד.

אפשרות ב' - נעזרים באיור של מישל קישקה בהגדה "הלילה הזה" מאת מישאל ונעם ציון. באיור מופיע ארון מדפים ועליו פריטים המציגים את הפיוט.

- מזהים יחד את הייצוגים הוויזואליים שבאיור ומקשרים לפיוט.
- שרים ביחד לסיום.